נא א מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ב': גב ב מיי' פרק יא שם הלכה

בג ג מיי׳ פט״ו שם הלכה יב:

תורה אור השלם

 וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא
 מְדְמָה אֶל אֹהֶל מוֹעַד לְכַפַּר בַּקֶּדֶשׁ לא תַאָבַל רין שי א ניאיבי דאש ניקיבן ניקרא ו, כג 2. לא מאָשָּׁר חָמֵץ חֶלְקְם נְתַתִּי אֹתָה מִאְשִׁי לְּדָשׁ קָרָשׁים הָוֹא בַּחַטַאת וַבַאַשָּׁם: ויקרא ו, י

מוסף רש"י

לעכב דהוא עלמו שלא הוקטרו אימוריו כשר דאיו כפרה אלא בדם. ואט"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודם שחיטה, לא ילפינן מיניה דלא משמע לשמו אלא כשכתוב דלא משמע לשמו אלא כשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דכתיב גבי **אחת מעבודת הדס** (לעיל קחת מעבודת הדס (עניק ה:) האיכא אצבע. דכמיב במטלח ולקח הכהן מדס החטלת בללבעו ונתן [וגו'], ודכשינן לקמן בפ"ב בללבעו ונתן שלח מהל נתינה אלא בימין דכל מקום שנאמר אלבע וכהונה אינו אלא ימיו ולהלו א.) במה דברים אמורין בעולת העוף. טעשית למעלה כדלתרינן נפרק קדשי קדשים (להלן סד:) אבל בחטאת בהמה. דכתיב בה קרן בהדים לינה נעשית כו' (להלן נג.): וו"ר מוומוד קודת

ע"כ מעמוד קודם תאמר באשם שיש לו קצבה. אשם יש לו קצבה לדמיו בכסף שקלים (לעיל י:) דמה ולא בשרה. דמרי דמה כמיני, אשר בשרה. דמרי דמה כמיני, אשר יובל מדמה והן לל הובל לת דמה, יובל מדמה והן לל הובל לת דמה, מד למעוטי בשר (להלן פב:) שלא בכלי שרת פסולה ור' שמעון מכשיר. שלא הדש הומד בכלי שרת. דבתחילת מנחה ודחי לח פליגי דבעיה כלי כדאמרינן נפרק פליגי דבעיה כלי כדאמרינן נפרק שתי הלחם בא לעובדה ביד. הקטרת קומן שהיא נמקום זריקה ביד שלא קדשו בכלי (מנחות בו.) בא לעובדה בכלי. שקידש קומן נכלי עובדה בשמאל כאשם. עובדה לקידוש קומן בשמאל כאשם: מלורע דכמיב ביה שמאל (שם :) הפסח שעברה שנתו. שנולד אשתקד קודס ר״ח ניסן והפרישו משמקד קודם נ"ית יוסן והפרישו לשם פסח וכי מטא ה"יח ניסן ועברה שנחו חו לא חזי לפסח דכחיב זכר בן שנה, וקאי לשלמיים כדילפי" בפירקין דלקמן פסח בשאר ימוח השנה שלמים הוא (פסחים סב:)

ליקוטים

אשם שאינו כליל לא כ"ש. צריך אשם שאינו כליל (א כ ש. בורן לומר דסברא דק"ו מבטל הקישא כיון שנוכל להעמיד ההיקישא לדבר אחר. [וכן] משמע בפ"ק דובחים דקאמר תנן התם ר"ע אומר כל הדמים שנכנסו להיכל כו׳ ופריך בשלמא רבי אליעזר . דאמר מטמא אלא ררוז מאי כדאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת מק"ו כו' אלמא ק"ו מבטל הקישא דכחטאת כאשם כיון דאיכא לאוקמא הקישא לדבר אחר. (מוכ' ז"מ ק"ד ע"ל) אמר ר' יוחנן כו' רבה אמר כו'. רבה הלך ללמוד תורה מרבי יוחנן כדאיתא שילהי כתובות. ווה כדאיתא שילהי כתובות. ווה . בדאיתא שילהי כתובות. וזה פעם ראשון שמצאתי בעניי בכב יים. ריפלוג רבה עם ר' יוחנן. (מנחת

שימה מקובצת

מנחת חומא נמי כתיב כה היא. מימה לרבנן דר"ש דאמרי קדשה שלא בכלי שרת פסולה, למאי הלכתא שלא בכלי איתקש מנחת חוטא לחטאת ואשם. אי משום פסול שלא לשמו במנחת זוטא תיפוק ליה מהיא כדאמרינו. לעיל) לשתוק מיני ומואת (תורת העולה) והתורה לעולהן נפקא הואיל ומורם שלמים עליו כדפיי. וכ״ת דאינטריך היקשא לומר דמה חטאם טעון ימין אף קמינה בעי ימין. מיפוק ליה דבפייק דמנחות (תף :), מיימי חרי קראי חד לקומן וחד לקידוש קומך, ואי משום עבידת ימין לחד (בא לעודדה בימין כמחשת עבדה בימין). הא אימ להו לרבע (קדשה שלא בכלי שרת ספולה) דכל מקום שנאמר אנבע או רהונה אינה אלא ימין, ויייל דאילטריך הקישא בדרחיק בחולין (תף א: ולקפן דף א:), מה חטאת אינה באה אלא מן החולין ובידו הימנית אי איו מה חטאת פפולה שלא לשמה אף כל המנחות ספולות בשלא לשמן חייל כאשם,

עולה נכנס דמה לפנים כשרה. בין לרבנן בין לרבי אליעזר דלא אשם שאינו בדיד דא בד שבן. לא שייך למימר חטאת תוכיח דאיכא למימר מה לחטאת שכן דמה למעלה ושכן נד ויורד דשמיעת הקול: **סוכית.** שמכפרת ואם נכנסה לפנים כרת ושכן באה בלבור: **כובדות** חומא הרי היא בחמאת. אין כשירה דלא פסל הכתוב אלא דם: **ונימא חטאת העוף חוכית.** זה למד מלמד דאע"ג דחטאת ילפינן למלוה משלמים לעיל [ח.] מכל

מקום עכובא בגופיה כתיבי בו ומנחת נדבה כחשם לחו משום דמחשם ילפא למצוה דמנחה גופה איתקש לשלמים כאשם אלא למימרא דלא הוי כחטאת: בא לעובדה ביד עובדה בימין כחמאת. דכתיב בה אלבע דילפינן ל מגזירה שוה ממלורע דאלבע הוי ימין וא"ת הלא איבעיא לן פרק איזהו מקומן (לקמן דף נ.) אי ילפינן היקש מג"ש ואי מצורע חולין [הוא] הוה כו אתי שפיר [ולא] כחו קשה למ"ד דבעי למד קדש ומלמד קודש פרק כמו איזהו מקומן (ג"ו שס): הבי גרםינן א עיקר קרא לכדר׳ יהודה בריה דרבי חיים הוא

כו'. תימה דבריש מנחות (דף ב:) משמע דאידך דרשא עיקר דפריך אביי מכדי מחשבה דפסיל רחמנא היקישא הוא 0: הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים. דבומו שלמים

פסח לשם שלמים כשר ואילו בזמן הפסח שלמים לשם פסח פסולים והלה יש פסוק בפסח לפסול שלה לשמו ואילו בשלמים אין פסוק: עולה שהיא כליל נכנם דמה לפנים כשרה אשם שאינו כליל לא כ"ש מה לעולה שכן אינה מכפרת מנחת חומא תוכיח ולימא חטאת העוף תוכיח חטאת העוף ייבעיא דרבי אבין היא (6) ולפרוך מה למנחת חומא שכן אינה מין זבח עולה תוכיח יוחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד הָשוה שבהן שהן קדשי קדשים ונכנם ≈ (דמן) לפנים כשרין אף אני אביא אשם שהוא קודש קדשים ונכנם דמו לפנים כשר אמר ליה רבא מברניש לרב אשי ולפרוך מה להצד השוה שבהן שכן אין להן [']קצבה תאמר באשם שיש לו קצבה אלא היינו מעמייהו דרבנן דאמר קרא ידמה דמה של זו ולא דמה של אחר ואידך ידמה ולא בשרה ואידך דם דמה ואידך דם דמה לא דריש בשלמא לרבנן דאמרי אשם ששחמו שלא לשמו כשר היינו דאיתקש מנחה לחמאת מנחה לאשם ידתניא רבי שמעון אומר יקדש קרשים היא כחמאת וכאשם "מנחת חומא

הרי היא כחמאת לפיכך קמצה שלא לשמה

פסולה מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה אלא לרבי אליעזר למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם יו לכי אידך דרבי שמעון ∘דתגן ישלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר יואמר רב יהודה בריה דרבי חייא מ"מ דר"ש אמר קרא קדש קדשים היא כחמאת וכאשם ״בא לעובדה ביד עובדה בימין כחמאת ֹמי בכלי עובדה בשמאל כאשם ור"ש האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חייא הוא דאתא ומנחת חומא דפסולה שלא ₪ לשמה [מעמא אחרינא הוא] חמאת מעמא מאי דכתיב בה היא מנחת חומא נמי כתיב בה היא ולרבנן למאי הלכתא איתקש אשם לחמאת לומר לך מה חמאת מעונה סמיכה אף אשם מעון סמיכה: יוסף בן חוני אומר הנשחמין כו': א"ר יוחנן יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד רבה אמר זו באחרים לשם חמאת פליגי ים דתניא י הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו וכן השוחט אחרים לשם יים דתניא י הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו וכן פסח בזמנו רבי אליעזר פוסל ורבי יהושע ימכשיר א״ר יהושע אם ח בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו אחרים כשרים לשמו בזמנו שהוא כשר לשמו אינו דין שיכשרו אחרים לשמו אמר לו רבי אליעזר או חילוף הדברים ומה אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו כשר הוא לשם אחרים בזמנו שהוא כשר לשמו אינו דין שיוכשר לשם אחרים ויוכשר פסח בארבעה עַשר שלא לשמו וכך אתה אומר מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו שכן הוא כשר לשם אחרים ויוכשרו אחרים בזמנו לשמו שכן הוא פסול לשם אחרים אמר לו רבי יהושע אם כן הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר מצינו מותר פסח בא שלמים ואין מותר שלמים בא פסח ומה פסח שמותרו בא שלמים שחמו בזמנו לשום שלמים פסול שלמים שאין מותרן בא פסח אם יו שחמם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהו פסולין

דרבי שמעון תרתי בעי אלבע וכהונה דגמרינן ממלורע דכחיב ביה אלבע וכהונה וימין וטבל הכהן באלבעו יו הימנית וויקרא ידן ובזריקת כל הזבחים לא כחיב בו אלבע אלא כהונה חוץ מחטאת: מנחם חוטא כסיב בה (ם) כי חטאת היא. גבי שמיעת הקול בויקרא [ה, מ]: ולרבנן. דפליגי עליה דר׳ אליעזר במחני׳ [דף ב.] למאי הלכתא כו': חטאת כתיב בה (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש החטאת: אמרו דבר אחד. דרבי אליעזר נמי פסיל באחרים הנשחטים לשם פסח בזמנו ולשם הטאת כל ימות השנה ומברייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: **ורבה אמר באחרים לשם הטאת פליגי.** יוסף בן חוני ורבי אליעור יו ולא דו פסיל רבי אליעור אלא באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשיר כדתניא כו׳. ובין רבה ובין ר׳ יוחנן דייקי מילחייהו מהא מתני׳ ובמסקנא בעינא לפרושי דיוקייהו: הפסח שעברה שנסו. דתו לא חזי לפסח סתמיה ביו שלמים כדרבינן לעיל (דף ח:) מקראי: ושחטו בומנו לשמו. דהוה ליה שוחט שלמים לשם פסח: וכן השוחט. אחד מכל הזבחים לשם פסח בומנו: אם בשאר ימום ה**שֹנה שאינו כשר לשמו.** כדילפינן לה במסכת פסחים (דף סא.) שחטו קודם חלות פסול שנאמר בין הערבים _{ושמות יב}ן וכמה פעמים שנה הכתוב לעכב ₪ קביעות זמנו בי״ד בין הערבים: אחרים כשרים לשמו. דרבי אליעזר מודה בו דלא פליג אלא בזמנו כדחנן בהדיא אבל כל ימות השנה אין שם שחיטת פסח חל על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעור או חילוף. אם יו ק"ו אתה בא לדרוש יכול אני להחליפו בענין אחר ולומר דבר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: ויוכשר פסח בי"ד שלא לשמו. ובדין יח הזה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן אסה אומר. בתמיה התדרוש ק"ו יש ויתכשרו: מה לי הוכשרו אחרים כו'. ק"ו יש שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו' יוכשרו אחרים כו'. בתמיה ומהכא דייק רבי יוחנן למילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים 🕬 לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים וה"נ 🖘 בחטאת איתא. ורבה דייק מסיפא שחזר רבי אליעזר מדין זה ודנו בדין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"ל. אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח בו ונתת כת בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח הנשחט (") לשמו כשר והיום שהוא זמן פסח כל בהן שלמים הנשחטין לשמו פסולין נמנאת מחשבת (ח) שלו גדול בה) כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב ביה הוא ושמות יבן ובכל הזבחים הכשיר שלא לשמן: אמר

ים יים יים את היים לה מת היים היים מת היים מת היים להיים להיים להיים להיים להיים להיים להיים להיים מת היים להי סף איתן ויים שנים: כשן ברשר בפרק איזהו מקופן כצ"ל (ש"ש": ל] מיבות הכי גרסיבן נמתק (ש"ש": לא) אא"ה בחולין דף כא דף צח א ובמנחות פג א ליתא להאי סיומא, ואולי היה כך גירסחם או שהוא מדברי החום" דרבנן בעו להאי כמטאת וכאשם להכי (גריוה):

דרשינן חו כל וכל והיקשא נמי ליכא הכא: מנחם חוטא. דקרבן עולה

וראויה להוכיח על מיני דמים: חטאם העוף בעיא דר' אבין היא. היכא דהכנים דמה לפנים בצוארה שאין לדמה קבלה ומיבעיא ליה בפ׳ דם חטאת (לקמן זב:) אם נפסלה בכך או לא ולא איפשיטא לה: דמה. אשר יובא מדמה: ולא בשרה. שאם נכנס בשרה להיכל אינה נפסלת: דם דמה לא דריש. דכיון דלא מלי למיכתב וכל חטאת אשר יובא אל אהל מועד דאינטריך למיכתב דם למעוטי בשר אורחיה דהרא למיכתב מדמה: קדש הדשים היה כחטחת וכחשם מו במנחה הוא דכתיב וקא א"ר שמעון מדקא מקיש מנחות לחטאת ואשם להכי מקיש ז [לשניהם לומר לך דיש מהם כחטאת ויש מהם כאשםן שתהא מנחת חוטא כחטאת דלא לשמה פסולה ומנחת נדבה כאשם דכשר שלא לשמו: אלא לרבי אליעור. כיון דחטאת ואשם כי הדדי נינהו למאי הלכתא איתקש לתרוייהו: שלא בכלי שרת. שלא קדש הקומן בכלי שרת פסולה ש שהמנחות הוקשו לזבחים ליטעון ארבע עבודות י קמילה כנגד שחיטה מתן קומץ בכלי שרת כנגד קבלת הדם הולכה כנגד הולכה הקטרה כנגד זריקה: ור"ש מכשיר. אם הוליכו בידו בקומלו עד המזבח והקטירו: כחטאת וכאשם. להכי איתהש מנחה לחטאת ולאשם שאינו שוין בהלכותיהן לומר לך: בא לעובדה. בהלכות יו והקטרות ביד שלא בכלי: עובדה בימין. שהקומן בה כזריקת דם חטאת שהיא ביד באלבע ובימין דכתיב בחטאת [ויקרא ד] ולקח הכהן מדם החטאת באלבעו ונתו וגו' ודרשינן לקמן בפ"ב (דף כד.) באלבעו ונתן שלא תהא נחינה אלא בימיו דכל מקום שנאמר אלבע וכהונה אינו אלא ימין: בא לעובדה בכלי. רשאי לעובדה בשמאל להוליך הכלי שקדשה בתוכו בשמחלו למזבח וליתן בשמחלו מן הכלי על האשים כזריקת דם אשם שהוא מן הכלי למוצח שאינה בנתינת אנבע דלא כתיב אנבע אלא בחטאת וכשרה בשמאל לר"ש יבו בכל הזבחים חוך מחטאת דאמרינן לקתן בפרק שני (שם:) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטחת משום

 ל) [לקמן לכ:], ל) [קדושין
 לל. וש"ל], ג) [לקמן פכ:],
 לל וש"ל], ג) [לקמן פכ:],
 לו מנסות כ: ח"כ צו פ"ג
 ה"ד., ל) מנסות כו. ירושי
 פסחים פ"ז ה"ה, יומא פ"ב
 ה"א., ו) מנסות י: כו. לקמן והכי שפיר טפי שהוא ממיני דמים . כה., 1) ע' ירוש' יומא שם. כה, ז) ע' ירוש' יומא שם.,

ס פקחים קב: תוקפ' דפקחים

פ"ד ה"ו, ירוש' פסחים פ"ה

ה"ד., ט) מנחות ב לעיל ד

ע"ש וצ"ע, ט לקמן יג מנחות יב., כ) לקמן כד:, נ) [עיין הגהות הב"ח (ה) גם' בעיח דרבי אבין היח מה כצ"ל וחיבת ולפרוך נמחק: (ב) שם בימין כתטחת בא לעובדה בכלי

עובדה: (ג) שם שלא לשמה ה"ט מטאת טעמא מאי: (ד) שם כדתניא הפסח: (ה) רש"י ד"ה בו חביא הפפחוד (ט) יש ייים מנחת חוטא כתיב בה חטאת כל"ל ותיבת כי נמחק: (ו) ד"ה ורבה וכו' בן חוני ור' אליעזר ר"א לא פסיל אלא: (1) ד"ה א"כ אם וכו' הנשחטו לשמו. נ"ב פי' לשם שלמים: (ק) בא"ד נמנאת מחשבת שלא

שינויי נוסחאות

א] ונכנסו לפנים כל"ל, ותיכת נמי כתיב ביה הוא, ההוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכת׳, ואלא הוא למאי אתא, לכדרב הונא אמ׳ רב דאמר רב לכדרב הונא אמ׳ רב דאמר רב הונא אמ' רב אשם שניתק הונא אמי רב אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לשום עולה, ניתק אין לא ניתק לא. וכ"ה כתומות (ד ל) עי"ט: ד] נכ"מ אמר רבה. ונרט"י ורבה אמר. וע" נה"ו שכתנ ורבה אמר. וע" נה"ו שכתנ להתום' גרסי ובאחרים כוי"ו, . ורבה מפרש דברי ר"י. ועי' בתוס' תכם תפנים למר: ה] בכתה"י לקמן ע"ב ד"ה אמר: ה] בכתה"י ומה אם: ו] יוכשרו (כיימ וצי וכיה ברש"י): ז] מיבת אם ליתל בכתה"י: ח] ל"ל דרשי ("ש"ח): מ] וכאשם יש מהם שהוא מוכאשה (ש"ח). בו כאשם יש מהם שהוא כאשם כחטאת ויש מהם שהוא כאשם האי קרא במנחה כו'. כל"ל (ש"ח). ונדפפד"מ נדפסה הגהה כעי"ז להלן בסתוך וכלפניטו. וכתב כעייי הגד במתן הנספינה. וכתב בדק"ם שבודלי הוספוהו ע"פ בדק"ם שבודלי הוסיפוהו ע"פ כקי"ו, מקיים לה כל"ל (ישיים). הקטע המוקף בתללי רבועים ליתל בכתה"י ובד"יו והוסיפוהו בדפד"ש כמיש אות ט: "א! לעובדה עבודת הקטרה ביד "א! לעובדה עבודת הקטרה ביד ב"ל" מישים ו"א הרולבה. כלייל (מש"מ). נ"ח בהולכה לכיל (יש"ם). ליט בהולכה והקטרה (יעב"ץ ווש"ש): יב] לר"ש דאמר לקמן בפרק כל הזבחים (חוץ מחטאת) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר [חוץ מחטאת] משום דר״ש ורוץ מווטאון משום זו ש תרתי כו' (כתה"י, ומתוקן ע"פ בה"ז). ובש"מ גליס לר"ש כדאמרינן לקמן כו', וכ' שבס"ל לימל כל הקטע שבינמיים: יגן את אצבעו (כי"י, וכ"ה במקרא). וע" מלח"ע: ידן ל"ל דלא ("ש"מ): מול "מין ליל דילא (יש"ו).
מון והחמיה (כתה"י וד"ו):
מון נכתה"י בקביעות, ותינת
לעכב ליתל. ונש"ת לעכב
בקביעות: יון ל"ל כלומר אם יח] נ״ל והדין הוא כן (מ״ש"ו) נ״ל והדין הוא כן בתמי׳ וכי יכול אני להכשיר כו׳ בתמיי וכי יכול אני להכשיר כר׳
(כי־9), ל"ל ובדין זה אני יכול
להכשיר (כי־י): יש] ק"ו זה
ותכשירנו (כי־י), ס"ל ותכשירו
שלא לשמו דלא תדרוש [ק"ו] וה כמו דלא תדרוש האחר שיש זה כמו דלא תדרוש האחר שיש עליו כו' (ש"מ): כן ועוד ק"ז לל"ל (ש"מ): כאן נמי באחרים לל"ל ("ש"מ): כבן והא נמי (כתה"י). כ"ל והאי דין נמי (ש"מ): כגן ל"ל כח פסח ("ש"מ): (ש"ו). כגן ליל מה פסח (ייים). בר] מיצת כל ליתל בכתה"י: בה] נ"ל גרוע (במקום גדול) (גליון): בו] ל"ל כתיב, והק"ד, ומה"ל מנחת נדבה (צ"ק): בו] כד"ו חולין הוא אתי, וכל"ל. בן כי היוונין הוא אוג, וכי כ. בח] גיי הליק ומ"מ קשה למ"ד דלא בעי למד וכרי. וכעי"ו נש"מ. וע" בח"ג, בה"ו, ח"ג, מלפה חיתן ויפה עינים: במן כדפ

יימנן קי בנו היים אי היים לא החוק היים היים מנות בפרט של היים בי מנומת בפרט בי מנומת נדבה באשם לאו משום דמאשם ילפא. נ"ב, דאשם גופיה לא ידטינן דכשר אלא מהיקשה. אם מאמר מיפוק [ליה] הכשר [מואת החורה] דאימקש [כל המנומת] כולה לשלמים, ויייל דלכך כא זה הפסוק לאשמעינן דאין מנומת נדבה כמשלם אלא הרי הוא כאשם (חודי שוך):